

ἡκεῖ! (γκρεμοτσακίσου κ' ἔλα ἐδῶ-πήγαινε ἐκεῖ) Αἰτωλ. Ν' ἀρατιστῆς ἀπὸ τὰ μάτια μου! Κορινθ. Τρίκ. κ.ά. Ἀρατιστῆς ἀπονδῶ! Ἀδριανούπ. Συνών. γκρεμίζομαι, γκρεμοτσακίζομαι, ξεκουμπίζομαι, τσακίζομαι.

ἀρατίλα ἡ, Α.Ρουμελ. (Στενήμαχ. Φιλίππου.) Θράκ. Ἐκ τοῦ ρ. ἀρατίζω καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίλα, περὶ ἧς ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,248 καὶ 251.

Εὐχρηστος ἡ λ. μόνον ἀντὶ τῆς προστ. ἀρατίσου τοῦ ρ. ἀρατίζω εἰς δῆλωσιν ἀποστροφῆς, οἶον: ἀρατίλα! Συνών. γκρεμίσου! ξεκουμπίσου! ὅς τὸ διάβολο!

ἀράτισμα τό, Ἡπ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀρατίζω.

Ἡ ἀτακτος φυγή, ὁ ἐξαφανισμός.

ἄρατος ἐπίθ. Ἀνδρ. Α.Ρουμελ. (Στενήμαχ.) Βιθυν. Ζάκ. Κεφάλλ. Κύπρ. Μακεδ. (Καβάλλ.) Μέγαρ. Μῆλ. Παξ. Πελοπν. (Αἴγ. Ἀνδρίτσ. Ἀνδρουῖς. Ἀράχ. Ἀρκαδ. Δημητσάν. Καλάβρυτ. Κλουτσινοχ. Κορίνθ. Λακων. Λάστ. Λεβέτσ. Μάν. Μεσσ. Μῆλ. Πάτρ. Σουδεν. Τρίκκ.) Προπ. (Κύζ.) κ.ά. ἄρατους Μακεδ. (Σισάν. κ.ά.) ἄρετος Σύμ.

Ἐκ τῆς προστ. ἄρατε τοῦ ἀρχ. ρ. αἶρω, ἡ ὁποία ἀκούεται ἐν τῇ φρ. τῶν Ψαλμ. 23,7 «ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης». Ταύτην κατὰ τὰ ἀπόκρυφα εὐαγγέλια ἐφώνησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς τοὺς διαβόλους διὰ νὰ ἀνοίξουν τὰς πύλας τοῦ Ἄδου καὶ εἰσέλθῃ ὁ κατελθὼν εἰς αὐτὸν Ἰησοῦς. Ἐνεκα τούτου κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐκκλησίας, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος μετ' ὅλης τῆς ἱερατικῆς ἀκολουθίας καὶ τοῦ λαοῦ μετὰ τριπλὴν περὶ τὸν ναὸν περιφορὰν φθάσῃ πρὸ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν αὐτοῦ, εἰς τῶν ἱερέων ἀναφωνεῖ τὴν εἰρημένην ψαλμικὴν ρῆσιν, ὁ δὲ ἐντὸς κεκλεισμένος ἱερεὺς, ὁ ὑποκρινόμενος τὸν διάβολον, ἐρωτᾷ «τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;» Ἀντιφωνοῦντος δὲ τοῦ ἔξωθεν ἀρχιερέως «Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτὸς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» ἀνοίγει οὗτος ἔσωθεν τὴν θύραν καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν ἐξαφανιζόμενος καὶ ἀφίνων ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον, φεύγων δὲ εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ «ἄρατε πύλας» ἀπεκλήθη καὶ αὐτὸς ἄρατος καθὼς καὶ πάντες οἱ ἀτάκτως καὶ προτροπάδην φεύγοντες. Κατὰ τὸ ἄρατος ἐκανονίσθη καὶ τὸ πύλας μετασχηματισθὲν εἰς πύλατος (ἰδ. κατωτ.) Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,363 καὶ ΓΧατζιδ. ἐν Ἐπιστ. Ἐπετ. Πανεπ. 7 (1910/11) 41. Τὸ πύλατος μόνον ἐν συνεκφ. μετὰ τοῦ ἄρατος λεγόμενον ἔγινε κατόπιν ἀπύλατος προσλαβὼν α προθετικὸν κατὰ τὸ ἄρατος, εἴτα δὲ καὶ πύρατος διὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογ. καὶ πέλατος διὰ τὸ ἄρετος.

1) Ὁ ταχέως φεύγων καὶ ἐξαφανιζόμενος, ἄφαντος. Ἐν τῇ σημ. ταύτῃ τὸ ἐπίθ. συνεχφέρεται πολλάκις μετὰ τοῦ πύλατος ἀσυνδέτως ἢ μετὰ τοῦ καί, τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν σημ. ἔχει ἰδιαιτέραν, λέγεται δὲ τὸ ἄρατος πύλατος ἀπλῶς διὰ τὸ «ἄρατε πύλας» ὡς ἴσον σημασιολογικῶς πρὸς τὸ ἀπλοῦν ἄρατος ἐνθ' ἀν.: Ἐγινε ἄρατος πολλαχ. Ἐγινε ἄρατος πύλατος Μεσσ. Πάτρ. κ.ά. Ἐγινε ἄρατος κί ἀπύλατος Μάν. Ἀρατος καὶ πύρατος Βιθυν. Ἐγινε ἄρατη πύρατη - ἄρατο πύρατο Ἀρκαδ. κ.ά. Ἀπόπαρέ τον καὶ θὰ γενῇ ἄρατος Ἀρκαδ. Ἀρπαξε τὸ φαεῖ κ' ἔγινε ἄρατος ἀπὸ τὸ τρεχιὸ Μῆλ. Χαθήκανε ὅλοι κί ἄρατοι γενῆκαν Ἀνδρίτσ. Ἀρατος ἔγινε ἀπομπροστά μου Δημητσάν. Ὅσο νὰ κατέβῃ ὁ βασιλεὺς κάτου νὰ διῇ, αὐτὸς πῆρε τὴ σκάλα του καὶ τὸν πεθαμένο ἀπάνου καὶ τὸ πᾶπλωμα κί ἄρατος (ἐκ παραμυθ.) Βιθυν. || Φρ. Ἐγινε ἄρατος, καπνὸς καὶ μπαρούτι (ἐξηφανίσθη τάχιστα ὡς ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἀναφλεγόμενη πυρῆτις)

Ἀνδρίτσ. Ἐφυνγε ἄρατος Κλουτσινοχ. Ἐφ'κιν ἄρατους, καπνὸς, ἀντάρρα Σισάν. Πάει ἄρατος Κεφάλλ. Ἀρατος νὰ γίνῃς! (ἀρὰ) Λακων. Κάτσε, μωρὲ ἄρατε, μὴ μὲ πειράζῃς! (ἔ, ποῦ νὰ γίνῃς ἄρατος! κατὰ βραχυλ.) Παξ. Συνών. ἀμολόγητος Α 4, ἄμορος (Ι) 1, ἀνάερος Α 1 β, ἀνάκουστος 1 γ, ἀνεμοκάπνιστος, ἀνεφταόρατος, ἀνῆλξος 2, ἄφαντος, τρεῖς ἄρατος. β) Ἀόρατος Κεφάλλ.: Ἀρατε Θεέ! (ἐπιφών. ἀγανακτήσεως). 2) Ὁ μὴ κατορθώνων τι, ἄπρακτος Κύπρ.: Ἐστράφηκεν πίσω ἄρατος. Ἐπῆεν, μὰ ἔν ἐπούλησεν τίποτε τὸ ἔφυνε ἄρατος. 3) Ὁ ἐν ἀταξίᾳ εὐρισκόμενος, ὁ συμπεφυρμένος (καθὼς οἱ δαίμονες τοῦ Ἄδου ἀκούσαντες τὸ «ἄρατε πύλας» συνεφύρθησαν φεύγοντες ἀτάκτως) Σύμ.: Ἀρατοι πέλατοι καοῦδαι (φύρδην μίγδην κάθονται). 4) Τὸ οὐδ. ἐπιρρηματ., ταχέως Μακεδ. (Σισάν.): Ἀρατου νὰ πᾶς - νὰ ῥθῇς. Συνών. γρήγορα.

***ἀράχνα** ἡ, ῥάχλα Εὐβ. (Στρόπον.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀραχνιάζω.

Εὐρωτίαις. Συνών. μούχλιασμα.

ἀραχνάδα ἡ, Μακεδ. ῥαχνάδα Λευκ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀράχνη καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άδα (Ι).

1) Ὁ ἰστός τῆς ἀράχνης Λευκ.: Ἄσμ.

Ἐπιασα μούχλα ἀπὸ τῇ γῇ, ῥαχνάδα ἀπὸ τὸ χῶμα.

Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀράχνη 2. 2) Εὐρὼς Μακεδ.: Μανράδα κί ἀραχνάδα. Συνών. ἀράχνη 3, μούχλα.

ἀραχναίνω Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀράχνη.

1) Πληροῦμαι ὑπὸ ἰστών ἀράχνης. 2) Μεταφ. κατεριπτοῦμαι, καταρρέω, ἐπὶ σωματικῆς καταπτώσεως καὶ ἀσχημίας: Ἄσμ.

Οἱ ἄσπροι μαῦροι γίνονται κ' οἱ ροδινοὶ χλομαίνουσι
κ' οἱ τριανταφυλλομάγουλοι μαυρίζουσι καὶ ἀραχναίνουσι
Πβ. ἀραχνιάζω, ἀραχνίζω.

ἀραχνένιος ἐπίθ. ΑΠροβελ. Ποιήμ. 1,321 LRoussel Grammaire 335 — Λεξ. Βλαστ. ἀραχλένιος Σάμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀράχνη καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ένιος.

Λεπτὸς ὡς ἰστός ἀράχνης, ἐπὶ ὑφάσματος ἀραχνοῦφοῦς ἐνθ' ἀν.: Παννὶ ἀραχλένιον Σάμ. || Ποίημ.

Τοῦ χάιδευε μὲ τὸ χεράκι | τὸ κάτασπρο καὶ ἀλαφρὸ
τὸ μέτωπό του τὸ ὑγρὸ | μὲ τ' ἀραχνένιο μαντηλάκι

ΑΠροβελ. ἐνθ' ἀν. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀράχνη 1.

ἀραχνερός ἐπίθ. ΓΒλαχογιάν. Λόγοι κι ἀντίλογ. 126. — Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀράχνη καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ερός.

Ὁ πλήρης ἰστών ἀράχνης: Μέσα μου δὲν εἶχε μείνει τίποτε ποῦ νὰ νὰ μὲ προσκαλῇ σ' αὐτὸν τὸν τόπο τὸν ἀραχνερό. Συνών. ἀραχνιαστός 1.

ἀράχνη ἡ, κοιν. ἀράχ' Τήν. κ.ά. ἀράχ' Λέσβ. κ.ά. ἀράγνη Πελοπν. (Λεντεκ.) ἀράχλη Πελοπν. (Λάστ.) ἀράχνα Εὐβ. (Κάρυστ.) Πελοπν. (Λακων.) Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ.) Τσακων. ἀράχλα Σάμ. ἀράνα Πόντ. (Ἀμισ.) ῥάχνη Μακεδ. (Καστορ.) Πελοπν. (Λεντεκ.) ῥάχνα Πόντ. (Ἀμισ.) ῥάχνα Πόντ. (Ὁφ.) ῥάχλα Σάμ. Στερελλ. (Παρνασσ.) ἄρανος ὁ, Κρήτ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἀράχνη. Ὁ τύπ. ἄρανος ἐκ τοῦ μεταβατικοῦ ἄμαρτ. ἀραγνος < ἀράγνη.

